LĒMUMI

KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2021/271

(2021. gada 17. februāris)

par pastiprinātās uzraudzības pagarināšanu Grieķijā

(izziņots ar dokumenta numuru C(2021) 998)

(Autentisks ir tikai teksts grieķu valodā)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 472/2013 (2013. gada 21. maijs) par to eurozonas dalībvalstu ekonomiskās un budžeta uzraudzības pastiprināšanu, kurās ir vai kurām draud nopietnas finanšu stabilitātes grūtības ([1]), un jo īpaši tās 2. panta 1. punktu,

tā kā:

(1) Pēc tam, kad 2018. gada 20. augustā beidzās Eiropas Stabilitātes mehānisma ietvaros sniegtā palīdzība, ar Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2018/1192 ([2]) tika aktivizēts Grieķijas pastiprinātas uzraudzības sešu mēnešu laikposms, kas sākās 2018. gada 21. augustā. Pēc tam pastiprināto uzraudzību pagarināja četras reizes ([3]), katru reizi vēl par sešiem mēnešiem, pēdējo reizi – no 2020. gada 21. augusta.

(2) Grieķija kopš 2010. gada ir saņēmusi ievērojamu finansiālās palīdzības apjomu, kā rezultātā Grieķijas atlikušās saistības pret eurozonas dalībvalstīm, Eiropas Finanšu stabilitātes instrumentu un Eiropas Stabilitātes mehānismu kopumā ir 243 700 miljoni EUR. Grieķija saņēma Eiropas partneru finansiālo atbalstu ar atvieglotiem noteikumiem, un 2012. gadā tika veikti īpaši pasākumi, lai uzlabotu parāda atmaksājamību, un vēlreiz 2017. gadā Eiropas Stabilitātes mehānisma ietvaros. Eurogrupa 2018. gada 22. jūnijā panāca politisku vienošanos īstenot papildu pasākumus nolūkā nodrošināt parāda atmaksājamību. Par dažiem no šiem pasākumiem (tostarp par tādu summu pārvešanu, kas līdzvērtīgas ienākumiem, kurus eurozonas valstu centrālās bankas nopelnījušas no Grieķijas valsts obligācijām, kas tiek turētas saskaņā ar Nolīgumu par neto finanšu aktīviem un Vērtspapīru tirgu programmu) Eurogrupā var vienoties divreiz gadā, pamatojoties uz pozitīviem ziņojumiem par pastiprināto uzraudzību attiecībā uz to, kā Grieķija ievēro savas pēcprogrammas politikas saistības. Pamatojoties uz vienošanos, ko attiecīgi 2019. gada aprīlī, 2019. gada decembrī, 2020. gada jūnijā un 2020. gada novembrī panāca Eurogrupa, tika atļauts izmantot no politikas atkarīgo parāda pasākumu pirmās četras daļas.

(3) Grieķija ir Eurogrupā apņēmusies turpināt un pabeigt visas galvenās reformas, kas pieņemtas saskaņā ar Eiropas Stabilitātes mehānisma stabilitātes atbalsta programmu ("programma"), un nodrošināt to svarīgo reformu mērķu īstenošanu, kuras pieņemtas saskaņā ar minēto programmu un tās priekštečiem. Grieķija ir arī apņēmusies īstenot konkrētas darbības fiskālās un fiskālās jomas strukturālās politikas, sociālās labklājības, finanšu stabilitātes, darba un produktu tirgu, privatizācijas un valsts pārvaldes jomās. Minētās konkrētās darbības, kas izklāstītas Eurogrupas 2018. gada 22. jūnija paziņojuma pielikumā, palīdzēs novērst Grieķijas pārmērīgās makroekonomikas nelīdzsvarotības un ekonomisko grūtību cēloņus vai potenciālos cēloņus.

([1]) OV L 140, 27.5.2013., 1. lpp.

([2]) Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2018/1192 (2018. gada 11. jūlijs) par pastiprinātas uzraudzības aktivizēšanu Grieķijā (OV L 211, 22.8.2018., 1. lpp.).

([3]) Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/338 (OV L 60, 28.2.2019., 17. lpp.); Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/1287 (OV L 202, 31.7.2019., 110. lpp.); Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2020/280 (OV L 59, 28.2.2020., 9. lpp.) un Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2020/5086 (OV L 248, 31.7.2020., 20. lpp.).

(4) Komisija 2020. gada 26. februārī publicēja 2020. gada ziņojumu par Grieķiju ([4]). Komisija secināja, ka Grieķija saskaras ar pārmērīgu makroekonomikas nelīdzsvarotību ([5]). Kaut arī vairākās jomās ir vērojams progress, tomēr vāja izaugsmes potenciāla un augsta bezdarba līmeņa kontekstā joprojām pastāv būtiska neaizsargātība un pagātnes problēmas saistībā ar lielo valsts parādu, ieņēmumus nenesošu aizdevumu lielo apmēru banku bilancēs un ārējo sektoru. Tādi paši konstatējumi izdarīti arī brīdināšanas mehānisma ziņojumā, kuru Covid-19 krīzes situācijā Komisija pieņēma 2020. gada 18. novembrī, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 ([6]), un kurā Grieķija bija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām 2021. gadā tiks izstrādāts padziļināts pārskats. Konkrētāk, brīdināšanas mehānisma ziņojums liecina – lai gan valsts parāds 2019. gadā samazinājās, ir sagaidāms, ka 2020. gadā tas palielināsies virs 200 % no iekšzemes kopprodukta, ņemot vērā ekonomikas sarukumu un pandēmijas ietekmes mazināšanai veikto pasākumu izmaksas. Grieķijas finanšu sektorā problēmas joprojām rada zema rentabilitāte, kas ir zemāka par vidējiem kapitāla rādītājiem, un liels ieņēmumus nenesošu aizdevumu apjoms. Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija joprojām ir ievērojami negatīva, lai gan tā ietver lielu ārējo valsts parādu ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem, un tiek prognozēts, ka tā vēl vairāk pasliktināsies sakarā ar mazākiem ieņēmumiem tūrisma nozarē. Bezdarba līmenis joprojām ir ļoti augsts, un krīzes dēļ uz laiku ir apstājusies lēnā samazināšanās tendence.

(5) Kopš pandēmijas sākuma Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir veikušas vēl nepieredzētus pasākumus, lai aizsargātu cilvēku dzīvību un viņu iztikas līdzekļus. Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju un īstenojot saskaņotu Savienības pieeju, Grieķija ir turpinājusi pieņemt pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmas kapacitāti, un ir paplašinājusi fiskālo un likviditātes pasākumu kopumu, ar kuriem palīdz vissmagāk skartajiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Eiropas Savienība atbalstīja valstu centienus risināt veselības krīzi un mazināt triecienu ekonomikai. Cīņai pret vīrusu tā novirzīja sava budžeta līdzekļus, iedarbināja Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējo izņēmuma klauzulu, pilnībā izmantoja valsts atbalsta noteikumos paredzēto elastību un izveidoja jaunu instrumentu, kas palīdzētu cilvēkiem saglabāt darbu – atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*). Līdztekus Eiropas Centrālās bankas, Eiropas Stabilitātes mehānisma un Eiropas Investīciju bankas veiktajiem pasākumiem ES reakcija nodrošina 750 miljardus EUR no instrumenta *Next Generation EU*, un šis atbalsts tiks sniegts galvenokārt ar Atveseļošanas un noturības mehānisma starpniecību. Mehānisms sniegs ievērojamu atbalstu reformu un ieguldījumu īstenošanai nolūkā stiprināt dalībvalstu ekonomiku. Grieķijas ekonomikai šis mehānisms sniedz iespēju atgūties no pašreizējās krīzes un risināt problēmas, ar kurām tā joprojām saskaras. Turklāt daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam ES finansējums vairāk nekā 1 000 miljarda EUR apmērā tiks novirzīts jaunām un pastiprinātām prioritātēm visās ES politikas jomās, tostarp zaļās un digitālās pārkārtošanās jomā.

(6) Komisija 2020. gada 18. novembrī publicēja savu astoto novērtējumu par Grieķijas pastiprināto uzraudzību ([7]). Tā secināja, ka, neraugoties uz pandēmijas radītajiem nelabvēlīgajiem apstākļiem, Grieķija ir veikusi nepieciešamās darbības, lai izpildītu savas konkrētās reformu saistības. Ziņojumā tika norādīts, ka pēdējo mēnešu laikā iestādēm ir izdevies atsākt darbu pie reformu saistībām pēc tam, kad bezprecedenta notikumu dēļ 2020. gada pirmajā pusē šis darbs apstājās, un tās ir īstenojušas vairākas fundamentālas reformas. Eiropas iestādes atzinīgi novērtēja ciešo un konstruktīvo iesaisti visās jomās un mudināja iestādes saglabāt dinamiku un nepieciešamības gadījumā pastiprināt centienus, lai ātri pabeigtu nesen pieņemto primāro tiesību aktu īstenošanu. Tas jo īpaši attiecas uz reformām finanšu sektorā, kur īsā laikā jāpabeidz un jāpieņem liels skaits sekundāro tiesību aktu.

(7) Padome pārbaudīja 2020. gada valsts reformu programmu un 2020. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas 2020. gadā veikto padziļināto pārskatu un pamatojoties uz Komisijas novērtējumu. Padome ņēma vērā to, ka pandēmijas apkarošana un ekonomikas atveseļošanas veicināšana ir pirmais vajadzīgais solis, kas ļaus koriģēt nelīdzsvarotību. Tā ieteica ([8]) Grieķijai veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai efektīvi vērstos pret pandēmiju (tostarp stiprinot veselības aprūpes sistēmas noturību), izstrādātu saīsināta darba laika shēmas un sniegtu efektīvu aktivizācijas atbalstu, kura mērķis ir mazināt krīzes ietekmi uz nodarbinātību un sociālo jomu, izvērstu pasākumus likviditātes nodrošināšanai un veicinātu publiskos un privātos ieguldījumus vairākās prioritārās ieguldījumu jomās, tostarp attiecībā uz zaļo un digitālo pārkārtošanos. Padome arī aicināja iestādes turpināt un pabeigt reformas saskaņā ar pēcprogrammas saistībām, lai tādējādi atsāktu ilgtspējīgu ekonomikas atveseļošanu pēc tam, kad pakāpeniski tiks atviegloti Covid-19 uzliesmojuma dēļ uzliktie ierobežojumi.

([4]) SWD(2020) 507 final.
([5]) COM(2020) 150 final.
([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.).
([7]) *European Commission:Enhanced Surveillance Report – Greece, May 2020*, iestāžu dokuments Nr. 127, 2020. gada maijs.
([8]) Padomes 2020. gada 20. jūlija Ieteikums par Grieķijas 2020. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Grieķijas 2020. gada stabilitātes programmu (OV C 282, 26.8.2020., 46. lpp.).

(8) Kopš Eiropas Stabilitātes mehānisma programmas beigām Grieķijas banku nozare ir kļuvusi stabilāka un noturīgāka pret satricinājumiem, taču joprojām pastāv mantotie riski un ievērojama pamatā esošā neaizsargātība, kuru pastiprina koronavīrusa uzliesmojuma negatīvā ietekme. Bankām joprojām ir pienācīga likviditāte, ko sekmē stimulējošie monetārās politikas nosacījumi, taču ieņēmumus nenesošo aizdevumu līmenis vēl aizvien ir augsts, kas 2020. gada septembrī bija 58,7 miljardi EUR jeb 35,8 % no riska darījumu kopsummas par bruto aizdevumiem klientiem ([9]). Ieņēmumus nenesošo aizdevumu apjoma samazināšanās no augstākā līmeņa 2016. gada martā, kad tas bija 107,2 miljardu EUR apmērā, 2020. gada pirmajos deviņos mēnešos turpinājās, lai gan lēnākā tempā. Tomēr lielais to aizdevumu īpatsvars, uz kuriem attiecas parāda atmaksas moratoriji, liecina par ievērojamu risku, ka pēc moratoriju beigām palielināsies finansējuma vajadzības un pasliktināsies aktīvu kvalitātes rādītāji. Svarīgs solis banku stratēģijā ieņēmumus nenesošo aizdevumu ierobežošanai joprojām ir turpināt vērtspapīrošanu atbilstoši *Hercules* shēmai, ko paredzēts noslēgt 2021. gada pirmajā pusē. Grieķijas banku kapitāla pozīcija atbilst kapitāla prasībām, taču uzraudzības prasības kļūst aizvien stingrākas, un pieaug kapitāla vajadzības, lai zemas rentabilitātes apstākļos vidējā termiņā finansētu ieņēmumus nenesošo aizdevumu īpatsvara samazināšanu, un ir sagaidāms, ka pandēmijas ekonomiskās ietekmes dēļ spiediens uz šo banku kapitāla pozīciju pieaugs vēl vairāk. Tāpēc Grieķijas bankas ir īpaši pakļautas riskam, ka pandēmijas dēļ, iespējams, pieaugs finansēšanas izmaksas un no jauna pasliktināsies aktīvu kvalitāte. Iestādes ir veiksmīgi īstenojušas vai paplašinājušas atbalsta pasākumus nolūkā saglabāt finansējuma pieejamību skartajiem uzņēmumiem; tas papildina iniciatīvas komercbanku un kredītu apkalpotāju līmenī. Pēc kavēšanās Covid-19 uzliesmojuma negatīvās ietekmes dēļ iestādes turpina darbu pie būtiskām finanšu sektora reformām, kuru mērķis ir uzlabot esošos instrumentus ieņēmumus nenesošu aizdevumu noregulējumam. Šīs reformas, jo īpaši nesen pieņemtā sadrumstalotā maksātnespējas režīma pārskatīšana, var palīdzēt vidējā termiņā mazināt krīzes ietekmi uz privātā sektora parādsaistībām. Šo reformu ietekme būs atkarīga no tā, cik savlaicīgi un efektīvi tās tiks īstenotas.

(9) Neraugoties uz pēdējos gados panākto progresu tādās jomās kā uzņēmumu reģistrēšanas laika saīsināšana un mazākuma ieguldītāju aizsardzības stiprināšana, Grieķija joprojām saskaras ar būtiskām problēmām attiecībā uz tās uzņēmējdarbības vidi un tiesu sistēmu, par ko liecina sliktie rādītāji vairākās jomās (piemēram, līgumu izpildes panākšana, īpašuma reģistrācija, maksātnespējas noregulēšana utt.). Iestādes turpina darbu pie tā, lai uzlabotu regulatīvo vidi un palielinātu konkurētspēju, neraugoties uz to, ka Covid-19 pandēmijas dēļ ir radušās grūtības. Pastāvīgs progress tiesu sistēmas reformu īstenošanā, tostarp darbības mediācijas atbalstam, un nesen veiktie pasākumi produktu tirgus reformēšanai un tirgus uzraudzības uzlabošanai, var veicināt Grieķijas atveseļošanās perspektīvas, bet ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi. Iestādes arī turpina galvenās reformas, kuru mērķis ir uzlabot Grieķijas digitālo veiktspēju, kas joprojām ir viena no zemākajām ES. Grieķija ir arī apņēmusies līdz 2021. gada sākumam īstenot vērienīgu publiskā iepirkuma reformu, vienlaikus turpinot īstenot papildu darbības, lai vēl vairāk mazinātu administratīvo slogu uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

(10) Pēc tam, kad Grieķijai 2010. gadā nebija iespēja aizņemties finanšu tirgū, no 2017. gada jūlija tā sāka atgūt piekļuvi tirgiem, emitējot valsts obligācijas. Grieķijas valsts obligāciju ienesīgums sāka lēnām samazināties pēc ESM programmas sekmīgas noslēgšanas 2018. gadā, un 2019. gadā tas ievērojami samazinājās. Kopš pandēmijas sākuma Grieķija ir veiksmīgi emitējusi gan valsts parādzīmes, gan ilgtermiņa obligācijas, kas liecina par pastāvīgu piekļuvi tirgus finansējumam. Pašreizējos labvēlīgos finansēšanas nosacījumus atbalsta Eiropas līmenī pieņemti likviditātes pasākumi, tostarp Eiropas Centrālās bankas pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programma. Pamatojoties uz 8. pastiprinātās uzraudzības ziņojumā sniegto parāda atmaksājamības analīzi, sagaidāms, ka valsts bruto finansējuma vajadzības vidējā termiņā būs aptuveni 15 % apmērā no IKP.

(11) Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija secina, ka apstākļi, kas pamatoja pastiprinātas uzraudzības noteikšanu saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 472/2013 2. pantu, joprojām pastāv. Konkrētāk, Grieķija vēl arvien saskaras ar riskiem, kuri saistīti ar tās finanšu stabilitāti, un gadījumā, ja tie īstenotos, tie varētu radīt plašāku negatīvu ietekmi citās eurozonas dalībvalstīs. Ja šāda negatīva ietekme īstenotos, tā varētu rasties netieši, ietekmējot ieguldītāju uzticēšanos un tādējādi palielinot refinansēšanas izmaksas bankām un citām eurozonas dalībvalstīm.

([9]) Avots: Grieķijas Banka, vērtējot individuālā līmenī.

(12) Tāpēc vidējā termiņā Grieķijai arī turpmāk ir jāveic pasākumi, lai novērstu grūtību cēloņus vai potenciālos cēloņus, un jāīsteno strukturālas reformas, lai atbalstītu noturīgu un ilgtspējīgu ekonomikas atveseļošanos nolūkā mazināt vairāku faktoru pagātnē izraisītās sekas. Minētie faktori ietver smagu un ieilgušu lejupslīdi krīzes laikā, Grieķijas parāda sloga apmēru, tās finanšu sektora neaizsargātību, joprojām salīdzinoši spēcīgo saikni starp finanšu sektoru un Grieķijas publiskajām finansēm, tajā skaitā valsts īpašumtiesību rezultātā, risku, ka smagā spriedze kādā no minētajiem sektoriem izplatīsies uz citām dalībvalstīm, kā arī eurozonas dalībvalstu riska darījumus ar Grieķijas valsti.

(13) Lai novērstu atlikušos riskus un uzraudzītu ar tiem saistīto apņemšanos izpildi, šķiet nepieciešami un pamatoti pagarināt Grieķijas pastiprināto uzraudzību saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 472/2013 2. panta 1. punktu.

(14) Grieķijai tika dota iespēja paust savu viedokli par Komisijas novērtējumu, kas tika nosūtīts 2021. gada 14. janvāra vēstulē. Savā 2021. gada 27. janvāra atbildē Grieķija kopumā piekrita Komisijas novērtējumam, ko tā sniedza attiecībā uz ekonomiskajām problēmām, ar ko valsts saskaras, un tas ir pamats pastiprinātās uzraudzības pagarināšanai.

(15) Grieķija turpinās gūt labumu no tehniskā atbalsta, ko sniedz saskaņā ar jauno tehniskā atbalsta instrumentu, kura ietvaros dalībvalstis jo īpaši tiks atbalstītas to atveseļošanas un noturības plānu sagatavošanā un īstenošanā.

(16) Komisija pastiprinātās uzraudzības īstenošanā plāno cieši sadarboties ar Eiropas Stabilitātes mehānismu agrīnās brīdināšanas sistēmas satvarā,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Grieķijai saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 472/2013 2. panta 1. punktu piemērotais pastiprinātās uzraudzības laikposms, ko aktivizēja ar Īstenošanas lēmumu (ES) 2018/1192, tiek pagarināts par papildu sešu mēnešu laikposmu, kas sākas 2021. gada 21. februārī.

2. pants

Šis lēmums ir adresēts Grieķijas Republikai.

Briselē, 2021. gada 17. februārī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Paolo GENTILONI